

نوبت امتحان: خرداد ماه (نیم سال دوم)		امتحان درس: علوم و فنون ادبی یازدهم		آزمون ۵												
مدت امتحان: ۹۰ دقیقه		رشته علوم انسانی و معارف اسلامی														
نمره	سؤالات			ردیف												
۰/۲۵ ۰/۲۵ ۰/۲۵ ۰/۷۵ ۰/۵ ۰/۷۵ ۰/۵ ۰/۷۵ ۰/۷۵ ۱/۵	تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی (۴ نمره)															
	۱- جمله‌های زیر را با واژه‌های مناسب پر کنید.															
	الف) به کلیم کاشانی، لقب داده‌اند؛ زیرا مضمون‌های ابداعی و تازه‌ای در شعرش به کار گرفته است.															
	ب) وحشی بافقی سبک شعرش حدواسط سبک دوره عراقی و دوره بعد، یعنی سبک هندی است و ویژگی اصلی شعرهایش است.															
	پ) به دلیل بی‌توجهی شاعران به پادشاهان و حاکمان در قرون ۷ تا ۹، قالب که در خدمت ستایش فرمانروایان بود، کم‌رنگ شد.															
	۲- در هر یک از موارد گروه «الف» شرح و توضیح کدام شاعر یا نویسنده در گروه «ب» آمده است؟ (در گروه «ب» دو مورد اضافی است.)															
	<table><tr><td>الف</td><td>ب</td></tr><tr><td>الف) از شاعران تأثیرگذار قرن دهم است که شعرش از نظر دقت، ظرافت، رقت و نازکی معانی مشهور است.</td><td>عطاملک جوینی</td></tr><tr><td>ب) از نثرنویسان قرن هفتم است. خاندان او از افراد بانفوذ حکومت مغولان بودند. «تاریخ جهانگشا» را این نویسنده نوشت.</td><td>بیدل</td></tr><tr><td>پ) از پرکارترین شاعران فارسی زبان است. این شاعر را «خداوندگار مضامین تازه شعری» دانسته‌اند.</td><td>صائب</td></tr><tr><td></td><td>رشیدالدین فضل‌الله</td></tr><tr><td></td><td>بابا فغانی شیرازی</td></tr></table>				الف	ب	الف) از شاعران تأثیرگذار قرن دهم است که شعرش از نظر دقت، ظرافت، رقت و نازکی معانی مشهور است.	عطاملک جوینی	ب) از نثرنویسان قرن هفتم است. خاندان او از افراد بانفوذ حکومت مغولان بودند. «تاریخ جهانگشا» را این نویسنده نوشت.	بیدل	پ) از پرکارترین شاعران فارسی زبان است. این شاعر را «خداوندگار مضامین تازه شعری» دانسته‌اند.	صائب		رشیدالدین فضل‌الله		بابا فغانی شیرازی
	الف	ب														
	الف) از شاعران تأثیرگذار قرن دهم است که شعرش از نظر دقت، ظرافت، رقت و نازکی معانی مشهور است.	عطاملک جوینی														
	ب) از نثرنویسان قرن هفتم است. خاندان او از افراد بانفوذ حکومت مغولان بودند. «تاریخ جهانگشا» را این نویسنده نوشت.	بیدل														
پ) از پرکارترین شاعران فارسی زبان است. این شاعر را «خداوندگار مضامین تازه شعری» دانسته‌اند.	صائب															
	رشیدالدین فضل‌الله															
	بابا فغانی شیرازی															
۳- «مکتب وقوع» به چه دلیل به وجود آمد؟																
۴- هر یک از ویژگی‌های زیر، مربوط به کدام یک از قلمروهای سه‌گانه سبک هندی است؟																
<table><tr><td>الف) کوشش شاعر سبک هندی، مضمون‌یابی و نشان دادن خیال خاص و معنی برجسته است.</td><td>قلمرو</td></tr><tr><td>ب) زبان سبک هندی، زبانی واقع‌گراست.</td><td>قلمرو</td></tr><tr><td>پ) توجه به ردیف‌های طولانی و خوش‌آهنگ در شعر سبک هندی رایج است.</td><td>قلمرو</td></tr></table>				الف) کوشش شاعر سبک هندی، مضمون‌یابی و نشان دادن خیال خاص و معنی برجسته است.	قلمرو	ب) زبان سبک هندی، زبانی واقع‌گراست.	قلمرو	پ) توجه به ردیف‌های طولانی و خوش‌آهنگ در شعر سبک هندی رایج است.	قلمرو							
الف) کوشش شاعر سبک هندی، مضمون‌یابی و نشان دادن خیال خاص و معنی برجسته است.	قلمرو															
ب) زبان سبک هندی، زبانی واقع‌گراست.	قلمرو															
پ) توجه به ردیف‌های طولانی و خوش‌آهنگ در شعر سبک هندی رایج است.	قلمرو															
۵- در بیت زیر، دو ویژگی سبک هندی را بنویسید.																
اگر به میکده منصور بگذرد داند که هر که هست درو چند مرده حلاج است																
۶- هر یک از آثار زیر، دارای چه نوع نثری است؟																
الف) حبیب‌السیر ب) محبوب القلوب پ) المعجم فی معاییر اشعار العجم																
موسیقی شعر (۶ نمره)																
۷- از میان دو بیت زیر، کدام بیت دارای وزن همسان دو لختی (دوری) است؟ دو دلیل برای آن بنویسید.																
الف) گر در طلبت رنجی ما را برسد شاید چون عشق حرم باشد، سهل است بیابان‌ها																
ب) عجب نیست از گل که خندد به سروی که در این چمن، پای در گل نشیند																
۸- پایه‌های آوایی بیت زیر را بنویسید.																
غریبی بس مرا دلگیر دارد فلک بر گردنم زنجیر دارد																
<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>																

۰/۵	۹- جاهای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید.																				
۰/۲۵	الف) چگونگی تفکیک پایه‌ها و خوانش بیت‌ها، نظم و را به ما نشان می‌دهد.																				
۱	ب) معادل‌ها و نمادهای آوایی پایه‌های همسان را می‌نامیم.																				
	۱۰- برای هر یک از وزن‌های زیر، واژه‌ای مناسب بنویسید.																				
	الف) - - U - - (ب) - - U - - (پ) U - - - (ت) - U U -																				
۲	۱۱- بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید. سپس وزن‌واژه و خوشه‌های هجایی هر یک را در خانه‌ها قرار دهید.																				
	ای صورت هر شادی اندر دل ما یادی ای صورت عشق کُل اندر دل ما یاد آ																				
	<table><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td>پایه‌های آوایی</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td>وزن‌واژه</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td>خوشه‌های هجایی</td></tr></table>					پایه‌های آوایی										وزن‌واژه					خوشه‌های هجایی
				پایه‌های آوایی																	
				وزن‌واژه																	
				خوشه‌های هجایی																	
۰/۵	زیبایی‌شناسی (۶ نمره)																				
۰/۷۵	۱۲- تشبیه به کار رفته در بیت زیر، دارای کدام یک از پایه‌های تشبیه است؟ نشان دهید.																				
۰/۷۵	کدام دانه فرو رفت در زمین که نرُست چرا به دانه انسانی این گمان باشد؟																				
۰/۷۵	۱۳- تشبیه فشرده ترکیبی را در بیت زیر بیابید و آن را به تشبیه گسترده تبدیل کنید.																				
	باید پُل زد به خیابان عشق یک شب، آسیمه سر از کوچه‌ها																				
۰/۷۵	۱۴- واژه «نرگس» در کدام گزینه در معنی نهاده (حقیقی) و در کدام گزینه به معنی نانهاده (مجاز) به کار رفته است؟ معنی و منظور نانهاده آن را بنویسید.																				
	الف) شربت قند و گلاب از لب یارم فرمود نرگس او که طبیب دل بیمار من است																				
	ب) پر از غلغل و رعد شد کوهسار پر از نرگس و لاله شد جویبار																				
۰/۵	۱۵- در بیت زیر، مشخص کنید واژه «چراغ» در مصراع اول و دوم، به ترتیب چه آرایه‌هایی ساخته است؟																				
۱	در چراغ دو چشم او زد تیغ نامدش کُشتن چراغ دریغ																				
	۱۶- اضافه‌های استعاری را در سروده زیر بیابید و آن را به یک تشبیه گسترده تبدیل کنید.																				
	نهان می‌گشت روی روشن روز به زیر دامن شب در سیاهی																				
	<table><tr><td>اضافه استعاری:</td><td>تبدیل اضافه استعاری به تشبیه گسترده:</td></tr><tr><td>۱-</td><td>.....</td></tr><tr><td>۲-</td><td>.....</td></tr></table>	اضافه استعاری:	تبدیل اضافه استعاری به تشبیه گسترده:	۱-		۲-															
اضافه استعاری:	تبدیل اضافه استعاری به تشبیه گسترده:																				
۱-																					
۲-																					
۰/۷۵	۱۷- در ابیات زیر، دو استعاره بیابید که مفهومی یکسان داشته باشند. مفهوم مورد نظر را بنویسید.																				
	الف) خورشید خاوری کند از رشک جامه چاک گر ماه مهرپرور من در قبا رود																				
	ب) من و شمع صبحگاهی سزد ار به هم بگیریم که بسوختیم و از ما بت ما فراغ دارد																				
۰/۵	۱۸- در نوشته زیر، کنایه را بیابید و مفهوم آن را بنویسید.																				
	«آن موش را زِبرا نام بود. با دَهای تمام و خرد بسیار، گرم و سرد روزگار دیده و خیر و شرّ احوال مشاهدت کرده.»																				
۰/۵	۱۹- کنایه هم گونه‌ای از است که بر بنیاد اصل استوار است.																				
۰/۷۵	۲۰- در سروده‌های زیر، دو «کنایه» بیابید که مفهومی یکسان داشته باشند. مفهوم مورد نظر را بنویسید.																				
	الف) بگفتا دل ز مهرش کی کنی پاک بگفت آنگه که باشم خفته در خاک																				
	ب) از در درآمدی و من از خود به در شدم گویی کز این جهان به جهان دگر شدم																				

نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)

۲

۲۱- دو غزل زیر را بخوانید و آنها را از نظر قلمرو ادبی و فکری مقایسه و تحلیل کنید.

الف) به مژگان سیه کردی هزاران رخنه در دینم
الا ای هم‌نشین دل که یارانت برفت از یاد
جهان فانی و باقی فدای شاهد و ساقی
اگر بر جای من غیری گزیند دوست حاکم اوست
حدیث آرزومندی که در این نامه ثبت افتاد

بیا کز چشم بیمارت، هزاران درد برچینم
مرا روزی مباد آن دم که بی‌یاد تو بنشینم
که سلطانی عالم را طفیل عشق می‌بینم
حرامم باد اگر من جان به جای دوست بگزینم
همانا بی‌غلط باشد که حافظ داد تلقینم

حافظ

ب) چو قبله دگران شد بتی که من دارم
کسی که عمر خودش خواندم از وفا همه عمر
خوشم که شعله شوقم نی است اگرچه هنوز
به آب دیده همی شویمت ز لوح ضمیر
تو هم به من شده‌ای سرگران که گردانی

اگر کشند مرا، رو به آن نمی‌آرم
ز عمر خویش به آزار کرد بیزارم
هزار اخگر از آن هست در دل زارم
که سر به جیبم و اشک از دو دیده می‌بارم
ز بار عشق به یکبارگی سبکبارم

محتشم کاشانی

۲۲- نوشته زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«چون رایات جلال به حدود حویزه رسید، به قول مؤلف حبیب‌السیر، سلطان فیاض با طبقه مشعشع در برابر موکب اقبال صف سپاه آراسته، آماده رزم و پیکار شدند و در ظاهر حویزه حربی عظیم وقوع یافته زمین حویزه از خون مشعشع حکم لعل رمانی گرفت. فیاض بدسگال با بسیاری از اهل ضلال به تیغ تیز غازیان ظفرمال به راه عدم استعجال نمودند.

ز خون مشعشع در آن ساده دشت
ز بس خون در آن سرزمین کله بست

تو گفתי زمین و زمان لاله گشت
فلک تا کمرگاه در خون نشست

(تاریخ عالم‌آرای عباسی)

۰/۵

۰/۵

الف) دو ویژگی زبانی این نوشته را بنویسید.

ب) چرا این نوشته از دیدگاه ادبی، ارزش والایی ندارد؟

۲۳- شعر زیر از صائب تبریزی است. آن را بخوانید و چهار ویژگی سبک هندی را در این سروده نشان دهید.

آدمی پیر چو شد حرص جوان می‌گردد
آسمان در حرکت از نظر روشن ماست
طالب خلق اگر گوشه عزلت گیرد
آسمان خاک ره مردم بی‌آزار است
هر که را تیغ زبان نیست به فرمان صائب

خواب در وقت سحرگاه گران می‌گردد
آب از قوت سرچشمه روان می‌گردد
همچو دامی است که در خاک نهان می‌گردد
گرگ در گله این قوم شبان می‌گردد
عاقبت گشته شمشیر زبان می‌گردد

گروه آموزشی عصر

پاسخ آزمون ۵		پاسخ امتحان شماره ۵		نوبت امتحان: خرداد ماه (نیم سال دوم)																								
		امتحان درس: علوم و فنون ادبی یازدهم		مدت امتحان: ۹۰ دقیقه																								
تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی (۴ نمره)																												
۱- الف) خَلَقَ المعانی ثانی (۰/۲۵) ب) واقع‌گرایی (۰/۲۵) پ) قصیده (۰/۲۵)																												
۲- الف) بابا فغانی شیرازی (۰/۲۵) ب) عطاملک جوینی (۰/۲۵) پ) صائب (۰/۲۵)																												
۳- مکتب وقوع برای تغییر سبک (۰/۲۵) و رهایی از گرفتاری تقلید (۰/۲۵) به وجود آمد.																												
۴- الف) قلمرو فکری (۰/۲۵) ب) قلمرو زبانی (۰/۲۵) پ) قلمرو ادبی (۰/۲۵)																												
۵- به کارگیری تلمیح (منصور حلاج از عارفان معروف که به خاطر گفتن اناالحق به دار آویخته شد.) / تک بیت گویی / تمثیل / عامیانه‌گویی (دو مورد کافی است؛ هر مورد ۰/۲۵)																												
۶- الف) حبیب‌السیر: بینابین (۰/۲۵) ب) محبوب‌القلوب: مصنوع (۰/۲۵) پ) المعجم فی معاییر: ساده (۰/۲۵)																												
موسیقی شعر (۶ نمره)																												
۷- بیت «الف» وزن دوری دارد. (۰/۲۵) زیرا هر دو مصراع به دو پاره تقسیم شده است / موسیقی و آهنگ پاره دوم، تکرار همان موسیقی پاره نخست است / در میانه هر مصراع، درنگ یا مکثی ایجاد می‌شود / در این نوع وزن، هر مصراع در حکم یک بیت است. هجای پایان نیم مصراع، تابع و پیرو قوانین هجای پایان مصراع است. (دو مورد کافی است؛ هر مورد ۰/۲۵)																												
۸-																												
<table><tr><td>غَ رِ یِ بَیْ سَ</td><td>مَ رَا دِلْ گِی</td><td>ر دَا رَد</td><td>۰/۷۵</td></tr><tr><td>فَ لَکَ بَرِ گَر</td><td>دَ نَمَ زَن جِی</td><td>ر دَا رَد</td><td>۰/۷۵</td></tr></table>						غَ رِ یِ بَیْ سَ	مَ رَا دِلْ گِی	ر دَا رَد	۰/۷۵	فَ لَکَ بَرِ گَر	دَ نَمَ زَن جِی	ر دَا رَد	۰/۷۵															
غَ رِ یِ بَیْ سَ	مَ رَا دِلْ گِی	ر دَا رَد	۰/۷۵																									
فَ لَکَ بَرِ گَر	دَ نَمَ زَن جِی	ر دَا رَد	۰/۷۵																									
۹- الف) دیداری، شنیداری (۰/۵) ب) وزن‌واژه یا اسم رکن (۰/۲۵)																												
۱۰- الف) کدخدایان، مهربانی (یک مورد ۰/۲۵) ب) پیغمبران، آزادگی (۰/۲۵)																												
پ) زمستانی، فراوانی (۰/۲۵) ت) بی‌خبری، با ادبان (۰/۲۵)																												
۱۱-																												
<table><tr><td rowspan="2">پایه‌های آوایی</td><td>ای صو رَ</td><td>تِ هَر شَا دِی</td><td>اَن دَر دِ</td><td>لِ مَایَا دِی</td><td>۰/۵</td></tr><tr><td>ای صو رَ</td><td>تِ عَشَقِ کُلْ</td><td>اَن دَر دِ</td><td>لِ مَایَا دَا</td><td>۰/۵</td></tr><tr><td>وزن‌واژه</td><td>مفعول</td><td>مفاعیلن</td><td>مفعول</td><td>مفاعیلن</td><td>۰/۵</td></tr><tr><td>خوشه‌های هجایی</td><td>U - -</td><td>- - - U</td><td>U - -</td><td>- - - U</td><td>۰/۵</td></tr></table>						پایه‌های آوایی	ای صو رَ	تِ هَر شَا دِی	اَن دَر دِ	لِ مَایَا دِی	۰/۵	ای صو رَ	تِ عَشَقِ کُلْ	اَن دَر دِ	لِ مَایَا دَا	۰/۵	وزن‌واژه	مفعول	مفاعیلن	مفعول	مفاعیلن	۰/۵	خوشه‌های هجایی	U - -	- - - U	U - -	- - - U	۰/۵
پایه‌های آوایی	ای صو رَ	تِ هَر شَا دِی	اَن دَر دِ	لِ مَایَا دِی	۰/۵																							
	ای صو رَ	تِ عَشَقِ کُلْ	اَن دَر دِ	لِ مَایَا دَا	۰/۵																							
وزن‌واژه	مفعول	مفاعیلن	مفعول	مفاعیلن	۰/۵																							
خوشه‌های هجایی	U - -	- - - U	U - -	- - - U	۰/۵																							
زیبایی‌شناسی (۶ نمره)																												
۱۲- دانه انسان: انسان (مشبه) (۰/۲۵) دانه (مشبه‌به) (۰/۲۵)																												
۱۳- تشبیه فشرده: خیابان عشق (۰/۲۵) تشبیه گسترده: عشق همانند خیابان بی‌انتهاست. (۰/۲۵)																												
۱۴- بیت «الف»، نرگس در معنی نانهاده (مجازی) (۰/۲۵) به معنی «چشم» (۰/۲۵) به کار رفته است. در بیت «ب» نرگس در معنی نهاده (حقیقی) (۰/۲۵) به کار رفته است.																												
۱۵- «چراغ» در مصراع اول، مشبه‌به است برای تشبیه «دو چشم همانند چراغ» (۰/۲۵) در مصراع دوم، «چراغ» استعاره از «دو چشم» است. (۰/۲۵)																												
۱۶- روی روز: اضافه استعاری (۰/۲۵) / تشبیه گسترده: روز همانند انسانی روی و چهره دارد. (۰/۲۵)																												
دامن شب: اضافه استعاری (۰/۲۵) / تشبیه گسترده: شب مانند انسانی دامن دارد. (۰/۲۵)																												
۱۷- الف) ماه (۰/۲۵) ب) بت (۰/۲۵) / هر دو، استعاره از معشوق زیبارو (۰/۲۵)																												
۱۸- گرم و سرد دیدن: کنایه (۰/۲۵) - مفهوم: باتجربه بودن (۰/۲۵)																												
۲۰- الف) خفته در خاک بودن (۰/۲۵) ب) به جهان دگر شدن (۰/۲۵) مفهوم هر دو کنایه: مُردن (۰/۲۵)																												
نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)																												
۲۱- قلمرو ادبی (در غزل حافظ):																												
جایگاه تخلص در انتهای غزل تثبیت شده است / واژه‌آرایی: دوست (بیت چهارم) / نامه: مجاز از غزل / قالب شعر: غزل / جناس: جان، جای (دو مورد کافی است؛ هر مورد ۰/۲۵)																												

قلمرو ادبی (در غزل محتشم کاشانی):

استفاده از استعاره: بت (معشوق) / کاربرد تشبیه: لوح ضمیر / کنایه: سر به جیب فرو بردن / واج آرایی صامت «ش» در مصراع اول بیت سوم / قالب: غزل (دو مورد کافی است، هر مورد ۰/۲۵)

قلمرو فکری (در غزل حافظ): عشق عاشق به معشوق آسمانی است. معشوق بر عاشق حاکم است. حافظ در هر صورت، حتی در زمان بی‌وفایی، به معشوق وفادار است و امیدوار است که روزی به او برسد. (۰/۵)

قلمرو فکری (در غزل محتشم کاشانی): شاعر در این غزل، از معشوق گله و شکایت دارد. به خاطر بی‌وفایی از او رنجیده‌خاطر است و سعی می‌کند او را فراموش کند. تحمل جفای معشوق را ندارد و رهایی از عشق را سبب آزادی و خوشبختی خود می‌داند. (۰/۵)

۲۲- الف) آوردن جمله‌های طولانی / درآمیختگی نظم و نثر / به کارگیری واژگان عربی / آوردن تتابعات اضافی (دو مورد کافی است؛ هر مورد ۰/۲۵) ب) زیرا بسیار تصنعی و با تکلف نوشته شده است و ساده و روان نیست. (۰/۵)

۲۳- استفاده از تک‌بیت گویی (بیت اول و دوم) / تشبیه (بیت سوم): طالب همچو دامی است. / (بیت آخر) تیغ زبان، شمشیر زبان / اسلوب معادله: بیت اول / مضمون‌یابی: بیت دوم و بیت سوم / استفاده از قالب غزل / واقع‌گرایی: بیت اول و دوم (بیان چهار مورد کافی است؛ هر مورد ۰/۲۵)

www.my-dars.ir